

Οι νέες απεργίες στην Κίνα. Μέρος Πρώτο.

Των φίλων του gongchao* (Μετάφραση: Μαρία Ψωμά)

Ένα άρθρο “φίλων του gongchao” περιγράφει τις εξελίξεις στις απεργίες στην Κίνα τα τελευταία χρόνια, καθώς και την απεργία στα εργοστάσια παπουτσιών Yue Yuen στο Dongguan της νότιας Κίνας τον Απρίλιο του 2014.

Πριν μερικές μέρες, ξεκίνησε κι άλλη απεργία στα Yue Yuen, αυτή τη φορά στην πόλη Zhuhai. Το άρθρο στο gongchao.org τοποθετεί τα τεκταινόμενα στα εργοστάσια Yue Yuen στο πλαίσιο των αυξανόμενων απεργιών και τα μεταβαλλόμενα ποιοτικά χαρακτηριστικά τους τα τελευταία χρόνια.

Η άμεση δράση είναι ένας σημαντικός τρόπος πολιτικής συμμετοχής στην Κίνα.

– SCMP, April 28, 2014[1]

Ο αριθμός των μεταναστών εργατών στην Κίνα έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια. Η Κίνα είναι η δεύτερη μεγαλύτερη οικονομική δύναμη στον κόσμο, και σημαντικός κρίκος στην παγκόσμια αλυσίδα παραγωγής. Επομένως οι απεργίες εκεί έχουν επιπτώσεις στον κοινωνικοπολιτικό ιστό της χώρας και όχι μόνο. Πώς εξελίχθηκαν οι απεργίες στην Κίνα τα 20 τελευταία χρόνια, και τι τις χαρακτηρίζει σήμερα;

Στο βιβλίο τους, που εκδόθηκε στην Κίνα το 2012 και βασίστηκε σε συνεντεύξεις με απεργούς στο δέλτα του ποταμού Pearl (PRD), ο Hao Ren και η ομάδα του περιγράφουν την εξέλιξη στη μαχητικότητα του εργατικού κινήματος από τη δεκαετία του '90[2]. Μετά τη συντριβή της εξέγερσης στην Τιεν-Ανμεν το 1989 και το προσωρινό πάγωμα των αγοραίων μεταρρυθμίσεων που ακολούθησε, το κυβερνών Κομμουνιστικό Κόμμα Κίνας (CCP) επέσπευσε την αναδιάρθρωση της κινεζικής οικονομίας από το 1992 και μετά. Αυξήθηκαν οι ξένες επενδύσεις και εκατομμύρια ξένων εργατών μετακινήθηκαν στο PRD και άλλες βιομηχανικές περιοχές, για να δουλέψουν στα νέα εργοστάσια. Οι συνθήκες εργασίας περιλαμβάνουν υψηλά ποσοστά εργατικών ατυχημάτων, χαμηλούς μισθούς, συχνά περιστατικά μη καταβολής μισθών, πολλές υπερωρίες και πολύ εντατικούς ρυθμούς εργασίας. Συχνοί και οι τραμπουκισμοί και τα περιστατικά κακοποίησης από εργοδηγούς, αλλά οι μετανάστες εργάτες αντιστάθηκαν με βία και κρυφές μορφές αντίδρασης. Το 1993-1994 εμφανίστηκε το πρώτο κύμα απεργιών σε ξένα εργοστάσια, όπως το ιαπωνικών συμφερόντων εργοστάσιο της Canon στο Zhuhai. Το καθεστώς μετανάστευσης (hukou), που διαχωρίζει τον πληθυσμό σε αστικούς και μη διαβιούντες, προχώρησε σε ελέγχους, απελάσεις και αστυνομική βία κατά των “λαθραίων”. Το 1995, εμπλουτίστηκε η κινεζική εργατική νομοθεσία, και ταυτόχρονα, το υπουργείο εργασίας επενέβαινε τακτικά σε εργατικές διαμάχες. Σύμφωνα με τον Chris Chan, το κράτος ήθελε να “απορροφήσει τις ριζοσπαστικές εργατικές δράσεις σε νομικά κανάλια που ελέγχονταν από τις διοικήσεις”. [3]

Η είσοδος της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου το 2001 οδήγησε σε περισσότερες ξένες επενδύσεις. Παρά τη χαλάρωση του εσωτερικού καθεστώτος

μετανάστευσης, τα νέα, προσανατολισμένα στις εξαγωγές, βιομηχανικά κέντρα όπως το PRD βίωσαν ελλείψεις σε εργατικό δυναμικό, γιατί αρκετοί (εν δυνάμει) μετανάστες αρνήθηκαν να δεχτούν τις άθλιες και κακοπληρωμένες δουλειές στα εργοστάσιά τους. Μεταξύ του 2003 και του 2007, αυξήθηκε γεωμετρικά ο αριθμός των ανεπίσημων απεργιών, και το PRD γνώρισε νέο κύμα απεργιών, ιδίως σε ξένες εταιρίες. Ο Jay Chen το βλέπει σαν «σημείο καμπίης» στη διαδικασία ανάπτυξης μαζικών διαμαρτυριών στην Κίνα. [4]

Από τότε, οι συνθήκες εργασίας στα εργοστάσια βελτιώθηκαν κάπως, μειώθηκε ελάχιστα η ένταση της εργασίας, μειώθηκαν οι υπερωρίες και η χρήση βίας κατά των εργατών. Οι ονομαστικοί μισθοί αυξήθηκαν σημαντικά, όπως καταδεικνύεται από τον κρατικό κατώτατο μισθό. Στην ειδική οικονομική ζώνη του Shenzhen, για παράδειγμα, αυξήθηκε από 574 RMB το 2001 σε 1000 Yuan το 2008. Αιχμηρή ήταν, όμως, και η αύξηση στις τιμές.

Ο Hao Ren και η ομάδα του περιγράφουν πώς οι απεργίες ξεκίνησαν με φυλλάδια και κινητά τηλέφωνα, και πώς οι διαμαρτυρίες σε άλλες εταιρίες προέκυπταν μέσω της μίμησης. Σύμφωνα με τον Chris Chan, τη δεκαετία του 2000, οι μετανάστες εργάτες έμαθαν επίσης να μεταφέρουν τη μάχη και έξω από τους τοίχους των εργοστασίων, στους δρόμους. Φώναζαν τα MME, έκλεισαν αυτοκινητοδρόμους και κυκλοφόρησαν δελτία τύπου στο διαδίκτυο. Εκτός από τους εργάτες της παραγωγής, σε πολλές περιπτώσεις στις απεργίες πήραν μέρος και χαμηλόβαθμοι managers, ακόμα και υπάλληλοι γραφείων. Οι αρχές απάντησαν επανειλημμένα με χρήση αστυνομικής βίας, ακόμα και με συλλήψεις απεργών.

Η παγκόσμια κρίση του 2008-2009 οδήγησε σε κύμα απολύσεων στην Κίνα, και ειδικότερα στο PRD. Το Καθεστώς του ΚΚΚ ανέβαλε την προσυμφωνημένη αύξηση του κατώτατου μισθού, και επικαιροποίησε την εργατική νομοθεσία και τους μηχανισμούς διαμεσολάβησης, με σκοπό να ενδυναμώσει τον κρατικό μηχανισμό χειραγώγησης των αγώνων. Το κεφάλαιο χρησιμοποίησε την κρίση για να βελτιώσει το συντονισμό και την οργάνωσή του, και προσπάθησε να μετακυλήσει το κόστος της κρίσης στους εργάτες και στο κράτος. Σε περιπτώσεις χρεωκοπίας, οι αρχές επανειλημμένα επενέβησαν και πλήρωσαν για τις καθυστερήσεις μισθών. Οι εργάτες απάντησαν με αμυντικούς αγώνες ενάντια σε μετακινήσεις, απολύσεις, κλεισίματα εργοστασίων, τη μη καταβολή μισθών, κοκ.

Με την ανάκαμψη της οικονομίας το 2009-2010 και την επιστροφή στην έλλειψη εργατικού δυναμικού, οι συνθήκες άλλαξαν ξανά και ισχυροποιήθηκε η θέση των εργατών. Το 2010, ανέκαμψε νέο κύμα απεργιών. Ξεκίνησε από την απεργία των εργατών της Honda στο Foshan, που πέτυχαν 35% αύξηση μισθών. Σύμφωνα με το Hao Ren και την ομάδα του, μετά από αυτά οι εργάτες στάθηκαν πιο αποφασισμένοι, πιο αλληλέγγυοι και πιο επίμονοι. Με επιθετικές απεργίες, πέτυχαν γενική αύξηση μισθών, και σε ορισμένες περιπτώσεις απαίτησαν τα σωματεία να τεθούν υπό εργατικό έλεγχο.

Οι απεργίες συνεχίστηκαν με αμείωτη ένταση από το 2011 ως το 2013, γράφει το Εργατικό Επιμελητήριο Κίνας (CLB) σε πρόσφατη έκθεση, και οι μισθοί αυξήθηκαν επιπλέον 50% μεταξύ 2010 και 2013[5]. Πολλές εταιρίες προσπάθησαν να αντισταθμίσουν τους αυξημένους μισθούς κόβοντας υπερωρίες και μπόνους, εισάγοντας απολογισμούς εργασίας και αυξάνοντας τις περικοπές για σίτιση και στέγαση των εργαζομένων. Επιπλέον, το κεφάλαιο στράφηκε στη χρήση ενοικιαζόμενων εργαζομένων και συμβάσεων ορισμένου χρόνου για να ανταπεξέλθει σε διακυμάνσεις της παραγωγής – και να διχάσει τις δυνάμεις των εργατών. Το 2011, 60 εκατομμύρια εργάζονταν μέσω πρακτορείων προσωρινής εργασίας της Κίνας[6].

Μια ξεχωριστή απεργία που ξέσπασε τον Απρίλη του 2014 σκιαγραφεί τη σύγχρονη ταξική πάλη στο PRD:

Η Απεργία στα εργοστάσια παπουτσιών Yue Yuen στο Dongguan

Οι καπιταλιστές θα είναι πάντα καπιταλιστές.

– Εργάτης στα Yue Yuen που φτιάχνει παπούτσια Adidas μετά την απεργία στο Dongguan[7]

Σχεδόν 50.000 εργάτες και από τα έξι εργοστάσια παπουτσιών της Yue Yuen στην περιφέρεια Dongguan της νοτίου Κίνας[8] προχώρησαν σε απεργία τον Απρίλη του 2014 – η μεγαλύτερη απεργία μεταναστών που έπληξε ξένα συμφέροντα ως τώρα. Τα Yue Yuen, που διοικούνται από τον όμιλο Ρου Chen με έδρα την Ταϊβάν, είναι από τους μεγαλύτερους φασόν κατασκευαστές παπουτσιών στον κόσμο, έχοντας φτιάξει πάνω από 300 εκατομμύρια ζευγάρια το 2013 – το 20% της παγκόσμιας παραγωγής αθλητικών και casual παπουτσιών στον κόσμο[9]. Περισσότεροι από 400.000 εργαζόμενοι (2012) παράγουν παπούτσια για περισσότερες από 30 μάρκες όπως η Nike, η Adidas και η Reebok σε εργοστάσια στην Κίνα, στην Ινδονησία και το Βιετνάμ[10].

Στο Dongguan, η Yue Yuen απασχολεί 60.000 εργάτες σε έξι εργοστάσια, παράγοντας κυρίως για λογαριασμό της Adidas και της Nike. Με υπερωρίες και μπόνους, οι εργαζόμενοι στα Yue Yuen (συμπεριλαμβανομένων και των διοικητικών) έχουν ένα μέσο μισθό της τάξης των 3000 γουαν (ή 490 δολαρίων). Οι εργάτες της γραμμής παραγωγής, όμως, έχουν πρώτο μισθό 1.310 γουαν και φτάνουν τα 2.200 με 2.800 γουαν (350-400 δολάρια), αν συμπεριληφθούν ατομικά και ομαδικά μπόνους και προσαυξήσεις αρχαιότητας και συνέπειας. Αν οι παραγγελίες πέσουν και η παραγωγή καθυστερεί, οι μισθοί είναι ακόμα χαμηλότεροι[11].

Οι εργαζόμενοι στη γραμμή παραγωγής είναι κατά 70% γυναίκες. Στα εργοστάσια κατασκευής σόλων πλησιάζουν το 50%, ενώ στην κατασκευή καλουπιών πλειοψηφούν οι άνδρες. Πάνω από το 70% των εργαζομένων είναι στη Yue Yuen για περισσότερα από 5 χρόνια, με το 10-15% να εργάζεται εκεί πάνω από 10 χρόνια. Πολλοί από αυτούς τους έμπειρους εργάτες μπήκαν στη Yue Yuen στην ηλικία των 18 ή 19 ετών, μέσω συγγενών ή συντοπιτών τους, Κάποιοι έχουν ακόμα και παιδιά που δουλεύουν στα εργοστάσια. Οι έμπειροι εργάτες γνωρίζονται μεταξύ τους και αποτελούν τη ραχοκοκαλιά των πρόσφατων αγώνων[12].

Οι σχέσεις μεταξύ της διοίκησης στην Ταϊβάν και του προσωπικού στην Κίνα (εργοδηγοί, υπεύθυνοι) από τη μια και των εργατών από την άλλη είναι τεταμένες (εκτός από το εργοστάσιο κατασκευής σόλων όπου οι περισσότεροι εργάτες είναι ικανοί και οι εργασιακές σχέσεις είναι πιο χαλαρές). Το ίδιο το προσωπικό (που συνήθως είναι συγγενείς ή συντοπίτες) μετρά την αποτελεσματικότητα της δουλειάς, και αν χρειαστεί επιπλήττει τους εργάτες και τους πιέζει να δουλέψουν γρηγορότερα για να αυξηθεί η παραγωγικότητα. Για παράδειγμα, αυτό που γινόταν σε δέκα εργατώρες, τώρα πρέπει να γίνει σε οκτώ. “Η παραγωγικότητα της γραμμής συναρμολόγησης μετριέται πάντα με

χρονόμετρο. Κάθε κίνηση απαιτεί συγκεκριμένο χρόνο. Και το αν είναι καλό το αποτέλεσμα καθορίζεται από αυτό το δεδομένο χρόνο. Άλλα οι άνθρωποι δεν είναι μηχανές, οπότε πώς είναι δυνατόν να διατηρούν τον ίδιο ρυθμό με ακρίβεια σε όλο το οκτάωρο της εργασίας τους; Οι άνθρωποι κουράζονται και πάνε τουαλέτα. Αυτός ο τρόπος αξιολόγησης είναι παράλογος και απάνθρωπος.” (εργάτης στα Yue Yuen, Απρίλιος 2014)[13]

Τα τελευταία χρόνια, οι εργάτες στα Yue Yuen ενεπλάκησαν σε διαμαρτυρίες και μικρής κλίμακας απεργίες. Το 2008, για παράδειγμα, εκατοντάδες εργάτες σε εργοστάσιο καλουπιών, όντας δυσαρεστημένοι με τις συμβάσεις εργασίας τους, αρνήθηκαν να τις υπογράψουν. Ο εργοδότης κάλεσε την αστυνομία, η οποία έκλεισε τις πόρτες του εργοστασίου ώστε να μην μπορεί κανείς να πάει για δουλειά. Οι εργάτες τότε συγκεντρώθηκαν στην πύλη του κυβερνητικού μεγάρου της επαρχίας Dongguan[14]. Σε παλιότερους αγώνες, ακόμα και εργοδηγοί κινητοποιούσαν τους εργάτες αν δεν τους άρεσαν οι αποφάσεις της διοίκησης στην Ταϊβάν[15].

Η πιο πρόσφατη απεργία ξέσπασε όταν οι εργάτες ανακάλυψαν πως η εταιρία δεν κατέβαλλε το πλήρες ποσό της ασφάλισης ώστε οι εργάτες να πάρουν πλήρη σύνταξη[16]. Αντί της ασφαλιστικής συμμετοχής που ήταν ανάλογη με τον πλήρη μηνιαίο μισθό τους, κατέβαλλε την ανάλογη του τοπικού κατώτατου μισθού. Το κεφάλαιο της σύνταξης είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τους εργάτες, επειδή – και εφ' όσον καταβάλλονται οι πλήρεις εισφορές για αρκετά χρόνια – δικαιούνται σύνταξη ή ένα εφ' άπαξ ποσό αν αλλάξουν εργοδότη ή επαρχία.

Το κινεζικό κράτος εισήγαγε νέο σύστημα πρόνοιας, βασιζόμενο σε εισφορές εργοδοτών και εργαζομένων, μετά τη διάλυση των λαϊκών κομμούνων της επαρχίας στις αρχές της δεκαετίας του '80, και την αναδόμηση και μερική κατάρρευση του παλιού συστήματος πρόνοιας στα αστικά κέντρα (“σιδερένιο πιάτο με ρύζι”) τη δεκαετία του '90. Όπως και να έχει, δεν καλύπτονται όλοι και το σύστημα υποχρηματοδοτείται, πλήττεται από διαφθορά και μη συμμόρφωση των εργοδοτών, και δεν λειτουργεί σωστά. Οι μικρές εταιρίες στην πλειοψηφία τους απλώς δεν πληρώνουν εισφορές, οι μεγαλύτερες, όπως η Yue Yuen πληρώνουν βάσει του κατώτατου - και όχι του πραγματικού – μισθού. Και οι δύο υποστηρίζουν ότι αλλιώς τα στενά περιθώρια κέρδους θα εξαφανίζονταν, και θα έχαναν τα πλεονεκτήματα του εργατικού κόστους[17]. Από την πλευρά της, η κυβέρνηση κάνει τα στραβά μάτια.

“Το εργοστάσιο μας κοροϊδεύει εδώ και δέκα χρόνια”, λέει μια εργάτρια στα Yue Yuen. “Η περιφέρεια, το υπουργείο εργασίας, το υπουργείο κοινωνικής ασφάλισης και η εταιρία μας κοροϊδεύουν όλοι μαζί[18].” Άλλος ένας λόγος για τη συσσωρευμένη δυσαρέσκεια πίσω από την απεργία ήταν οι χαμηλοί μισθοί, που μάλιστα παρέμεναν στάσιμοι για καιρό. Κάθε φορά που αυξανόταν ο κατώτατος μισθός στο Dongguan, η Yue Yuen μείωνε τα μπόνους. Κάποτε τη θεωρούσαν καλό εργοστάσιο, αλλά όχι πια. Ο κύκλος εργασιών μεγαλώνει, και, όπως σχολίασε ένας εργάτης “οι εργάτες άρπαξαν την ευκαιρία να εκφράσουν το θυμό τους[19]”.

ΤΕΛΟΣ ΠΡΩΤΟΥ ΜΕΡΟΥΣ

* Το gongchao (σημαίνει απεργία στα κινέζικα) είναι ένα project που ξεκίνησε το 2008 και έχει ως αντικείμενο τους εργατικούς αγώνες και τα κοινωνικά κινήματα στην Κίνα.

[1] <http://www.scmp.com/comment/article/1499178/china-cant-ignore-workers-well-being-if-it-wants-avert-strikes>

[2] <http://laborpoetry.com/forum.php?mod=viewthread&tid=492>

[3] CHAN, Chris King-chi: "Contesting Class Organization: Migrant Workers' Strikes in China's Pearl River Delta, 1978-2010," *International Labor and Working-Class History*, Nr. 83 (Frühjahr 2013): 112–36.

[4] CHEN, Chih-Jou Jay: "Die Zunahme von Arbeitskonflikten in China: Ein Vergleich von ArbeiterInnenprotesten in verschiedenen Sektoren," in: Eggers, Georg, et al., *Arbeitskämpfe in China. Berichte von der Werkbank der Welt* (Vienna, 2013), 78–105.

[5] CLB (China Labour Bulletin): "Searching for the Union. The Workers' Movement in China 2011-13," Februar 2014: http://www.clb.org.hk/en/sites/default/files/File/research_reports/searching%20for%20the%20union%201.pdf

[6] http://www.clb.org.hk/en/sites/default/files/File/research_reports/searching%20for%20the%20union%201.pdf

[7] <https://portside.org/2014-05-07/plying-social-media-chinese-workers-grow-bolder-exerting-clout> (παραπέμποντας σε ένα άρθρο των New York Times)

[8] Η Dongguan έχει γίνει μια βιομηχανική πόλη οχτώ εκατομμυρίων τις τελευταίες δύο δεκαετίες. Πιεζόμενη μεταξύ της Shenzhen και της Guangzhou, είναι το κέντρο της εξαγωγικής οικονομικής δομής των φασόν κατασκευής, πχ της παραγωγής εξαρτημάτων της συναρμολόγησης των προ-κατασκευασμένων στοιχείων σε προϊόντα προς μεγάλες διεθνείς φίρμες. Οι πιο πολλοί εργάτες είναι μετανάστες από αγροτικές περιοχές και άλλες περιφέρειες.

[9] <http://www.4-traders.com/YUE-YUEN-INDUSTRIAL-HOLD-1412683/news/Yue-Yuen-Industrial--Strike-hit-footwear-company-resumes-production-18349136/>

[10] <http://www.yueyuen.com>; <http://www.bloomberg.com/news/2014-04-21/china-strike-at-nike-adidas-factory-extends-to-sixth-day.html>; http://sinosphere.blogs.nytimes.com/2014/04/17/workers-strike-at-shoe-factory-over-benefits-dispute/?_php=true&_type=blogs&_r=0

[11] <http://www.corpwatch.org/article.php?id=15947>

[12] http://blog.sina.cn/dpool/blog/s/blog_ed2baf420101wdoo.html (Chinese) , <http://www.clb.org.hk/en/content/defeat-will-only-make-us-stronger-workers-look-back-yue-yuen-shoe-factory-strike>

[13] <http://www.clb.org.hk/en/content/defeat-will-only-make-us-stronger-workers-look-back-yue-yuen-shoe-factory-strike>

[14] Ό.π.

[15] Ό.π.

[16] Οι κινέζικες εταιρίες υποχρεούνται να πληρώνουν εισφορές για συντάξεις, φαρμακευτική περίθαλψη και την ανεργία, οι οποίες μπορεί να ξεπεράσουν κατά πολύ το 10 τοις εκατό του μισθού του εργαζόμενου, δες μια Αγγλική εξήγηση στο: <http://www.china-briefing.com/news/2012/02/21/mandatory-social-welfare-benefits-for-chinese-employees.html> και: <http://www.chinalawblog.com/2013/11/china-employer-taxesemployee-taxes-are-we-having-fun-yet.html>

[17] <http://www.chinalaborwatch.org/news/new-482.html>

[18] <http://revolution-news.com/china-thousand-yue-yuen-nike-adidas-factory-workers-strike-unpaid-pensions/>

[19] <http://www.clb.org.hk/en/content/defeat-will-only-make-us-stronger-workers-look-back-yue-yuen-shoe-factory-strike>